

III Memorial Eva Monrós

Col·loqui **Replantar la llengua:**
del castellà com a llengua
d'herència al català com a
llengua d'adopció

Divendres, 10 de març de 2017, a 2/4 de 10 del matí
Aula Joan Maragall, Pati de Lletres
Facultat de Filologia
Gran via 585. Barcelona

Hi intervindran:

Puri Pinto, fundadora de Veu Pròpia i autora del llibre *Amb Q de formatge*
Carmen Pérez, sociòloga

Antoni Lozano, professor de la Universitat Politècnica de Catalunya

Xavier Lamuela, catedràtic retirat de lingüística occitana i filologia romànica

David Fernández, periodista

Presenta:

M. Carme Junyent, Grup d'Estudi de Llengües Amenaçades

Per inscriure-us podeu enviar un missatge a la nostra adreça gela@ub.edu
En cas que necessiteu certificat d'assistència, indiqueu-nos el vostre nom tal com voleu que figuri i el vostre DNI. Podreu recollir-lo al final de l'acte.

Col·loqui Replantar la llengua: del castellà com a llengua d'herència al català com a llengua d'adopció

La recerca en llengües amenaçades mostra que la territorialitat és un factor clau quan es tracta de revitalitzar-les. No podem esperar recuperar el navaho al desert del Sàhara o el zulu a Java. D'altra banda, quan es tracta de revitalitzar, sorgeix una altra qüestió: qui ha de parlar la llengua? En molts casos se suposa que els agents de la recuperació han de ser els descendents dels parlants «originals», però això no té en compte que, immersos en comunitats on es parlen altres llengües, és molt difícil recuperar la llengua en tots els àmbits.

Recentment, en una reunió d'experts organitzada conjuntament pel GELA i l'Smithsonian per preparar un projecte de revitalització de llengües a Europa, la dificultat de guanyar nous parlants va aparèixer com un dels obstacles més clars en la recuperació. Tal com es va formular: «només parles la llengua si és la teva».

Tenint en compte aquests dos aspectes, el GELA treballa des de fa uns anys amb la noció de «replantar». És a dir, atès que les llengües es desenvolupen necessàriament en territoris, la seva recuperació en el lloc on s'han generat no pot ser vista com una imposició sinó com una reposició. Retornem (replantem) allò que va ser arrabassat. Amb aquesta idea hem organitzat algunes activitats com ara un cicle de conferències amb francesos de la Catalunya Nord que han recuperat el català i l'han transmès als seus fills, i una jornada amb professionals de l'ensenyament que treballen en la revitalització del català a la Catalunya Nord i a Santa Margarida de Montbui, i de l'occità a Occitània.

Pel que fa als nous parlants, hem fet alguns projectes de recerca sobre actituds cap a la pròpia llengua i cap al català i també hem treballat força en l'àmbit de les autobiografies lingüístiques, un exercici que ens porta a la reflexió sobre el propi comportament lingüístic, les actituds i tot allò que determina les nostres opcions en qüestió de llengua. Per bé que s'acostuma a creure que l'adquisició del català comporta més facilitats laborals o, si més no, la possibilitat d'accedir a «l'ascensor social», el fet és que la majoria de testimonis no parlen d'aquesta mena d'avantatges sinó, ben al contrari, de vincles personals, emocionals o de veïnatge, de manera que, per a ells, el català és més una llengua per convida que no un instrument per aconseguir alguna altra cosa. El GELA creu que aquesta és una via per explorar i aprofundir-hi perquè, atesa la gran dificultat de la revitalització de llengües, potser caldria fer èmfasi en aquest aspecte convivial més que en el rendiment econòmic o en la reivindicació d'una herència que acaba exclouent els qui no en són hereus.

En el marc d'aquestes activitats, hem programat una jornada per al proper 10 de març on voldríem compartir moltes d'aquestes experiències. Tindrem una taula amb cinc participants que ens comentaran què els ha aportat a ells el català i, a partir de les seves reflexions, iniciarem un debat-intercanvi amb totes les aportacions que hi vulgui fer el públic. Els convidats a la taula (en ordre alfabètic invers) són:

Puri Pinto, fundadora de Veu Pròpia i autora del llibre *Amb Q de formatge*:

Així doncs, la llengua materna o d'origen hi és, i no s'ha de perdre (ja que la vida ha de ser un camí d'enriquiment, no pas d'empobriment), però també podem tenir d'altres llengües que quantitativament podem emprar fins i tot més que la llengua materna pròpia, en funció de les nostres circumstàncies vitals... I per què no entendre que la llengua materna d'un territori pugui tenir preferència per davant de la llengua materna dels individus quan totes dues no són la mateixa? Al cap i a la fi, jo no perdo la meua identitat de castellanoparlant d'origen pel fet de ser també catalanoparlant d'adopció i espero, amb el temps, poder ser parlant de més llengües."

Carmen Pérez, sociòloga, membre de la Plataforma per la Llengua:

I crec que hauria pogut continuar vivint feliçment en castellà molt de temps si no hagués estat que certs companys de la facultat –fortament polititzats– m’identificaven obertament com a espanyola. No sé què hauria passat si, en comptes d’espanyola, m’haguessin vist com a asturiana, condició amb què m’identifico molt més. El cas és que la incomoditat que em causava que no em consideressin «dels seus», la voluntat d’esdevenir una més «d’aquí» i de desempallegar-me d’etiquetes que m’incomodaven van ser el revulsiu per a començar a aprendre i a parlar català.

Antoni Lozano, professor de la Universitat Politècnica de Catalunya:

Jo he arribat fins aquí per què va haver-hi un moment en què se’m va despertar la curiositat i ja no vaig parar fins al final, i aleshores la curiositat va esdevenir astorament davant tot el que se m’havia amagat. El que se m’havia amagat a casa, a l’escola i al barri que, en conjunt, van constituir un gueto confortable, però desorientador, un espai on ens sentíem segurs però on vivíem aïllats de la realitat lingüística del nostre entorn. És veritat que he canviat, però també es podria dir que he despertat. Afortunadament.

Xavier Lamuela, catedràtic retirat de lingüística occitana i filologia romànica

Qui no estigui preparat per a viure en una societat amb pluralitat de costums, de valors i de llengües que es desi [...] La qüestió d’una societat plurilingüe suscita, és clar, diversos problemes, especialment en un cas com el català. La discussió dels més generals haurà de girar entorn de la noció d’integració. Quan em mostro partidari d’una societat complexa, no penso pas en una societat fragmentada, sempre a punt per a l’esclat del conflicte. Penso en una societat integrada, que, com a complement de la seva diversitat, compti amb unes referències i uns valors compartits. I justament l’assumpció del dret de tots els grups a mantenir-se com a tals és el valor central que garanteix la integració del conjunt de la societat. En l’aspecte lingüístic i dins d’un mateix àmbit territorial, és el coneixement i l’ús compartit d’una determinada llengua el que garanteix la possibilitat d’acció en comú i la circulació de les referències i dels valors integradors.

David Fernàndez, periodista

E.- Tu familia no es de origen catalán.

D.F.- No, proviene de León y Zamora. Son fruto de la dictadura franquista, que aparte de dictadura política fue dictadura socioeconómica que explotó a las clases trabajadoras y obligó a mucha gente al exilio económico. Mis padres estuvieron primero en el País Vasco, después en Madrid y a principios de los setenta llegaron a Cataluña. Yo soy el último de cuatro y nazco ya en Barcelona. Cataluña se ha construido a base de mezcla y confluencia. A mí nunca nadie me ha dicho nada porque mi familia sea de fuera. Es curioso que los únicos que se fijan ahora en que me llamo Fernàndez son los españolistas.